
negyven év verseiből

LŐRINC PÉTER

SOROZÁSKOR

Besoroztak katonának...
S célja ez lesz életemnek,
Hogy öljek, míg meg nem ölnek...
Természetes...!

Mert hát miért élek másra
S céлом mi vón, ha nem az csak,
Más halálán fáradozzak!
Természetes...!

Fáradozzak más halálán!
Ki azt hittem éltem célja
Magam s más boldogítása,
Oh én bolond...!

S ha boldoggá nem tehetem:
Élni hagyjam, élni talán
S verejtéke a homlokán,
Hadd száradjon.

De nem, oh nem! Azért élek,
Hogy könny és vér folyjon léptem
Nyomán s öljek, míg megölnek.
Természetes...!

(Pancsova. 1915)

SZERETEM

Szeretem a révedezve bámuló tekinteteket az üresbe csodálkozva,
Szeretem!
Szeretném őket felcsókolni ajkam lángoló tűzével...

Hogy megtudnák, mi a tűz és mi az Élet!
Hogy van Élet és szeretet és szerelem és tűz és láng,
Hogy van virág, bájos piros és szőke rózsaszál!
Benne az Élet méze, a szerelem nektárja ragyog
Mint tüzes kristály harmatcsepp...
Szeretem a révedezve bámuló tekinteteket az üresbe csodálkozva,
Szeretem
Szeretném őket új életre csókolni ajkam lángoló tűzével.

Mert szép az Élet ezernyi tarkasága, sebes könnyes boldogsága
Végső és dal és véres felhördülések.
Tengernyi bánat, de sziget oázis benne milliónyi
Szép az Élet: durva ütlegek nyomában könny és vér serked
És mellette virágozik mézes illatú akácvirág.
Mert szép az Élet ezernyi tarkasága, sebes könnyes boldogsága
Végső és szerelem és véres felhördülések.

Mert nem jó az Élet és nem rossz. Az élet küzdelem
Egyik hőrög egyet s az útszélre bukik
Más dalolva küzdi végig az életet...
S tarka az élet. Felkél az elesett
S dalolva küzdi végig az utat
S a dalolva küzdő később tán lebegyad.
Szeretem a bágyadt sírba vágó tekinteteket az üresbe csodálkozva,
Szeretem
Szeretem őket új életre csókolni ajkam lángoló tűzével.

(Pancsova, 1916)

JOGOK

Ha most orosz volnék, akkor Lenin lennék,
Ha most civil volnék de másképp beszélnék,
Torkot köszörülnék, ordítva ordítnék,
Hogy a régi bástyák, hogy a kínai fal
Úgy megrepedezne, mint rianáskor a jég.
Ropogva omlana. Összedülve minden
Ha egyet ordítnék, hogy „az ember: ember!”

Új világ készül most
A nagy világ forrong,
Mint a méhkas zsong-bong.
Ha most orosz volnék, akkor Lenin lennék
Ha most civil volnék, de nagyot ordítnék
Hogy „az ember: ember!”

Volt egy háború: vallásjogot hozott!
Bár soká lesz ez teljes!
Volt egy más háború: szabadságot hozott!
Szomorú szabadság!
S most van a harmadik
Emberi jogot hoz!
Soká fog tartani, tán sohse lesz teljes
De egyszer igaz lesz!
Ha most orosz volnék, akkor Lenin lennék
Ha most civil volnék, ordítva ordítnék
Hogy „az ember: ember!”

(Visk, 1917)

MÁMOR

Rózsákkal behintve a mámor útja...
(Ne mondd, hogy Kukul termésköve ez)
Angyalfejek bűvös szemének kristály kútja,
Kibontott égszínhaj, szakadt bi-bor csuhaj!
(Ne mondd, hogy Kukul felett az ég az)
Zenélő harmatcsepp, fekete szörnyeteg
A levegőt futja.

Tűzparázs, szédülés... vágott lábak, karok
... A lábam ne fűrészelje... árerek... idő van...
... Gyerünk a drótokba... gyerünk... akarok
Ha volna érte béke... mit, hogy én szöknék-e?
Át moskal batyékhoz... át én szappanosan
Kopogtat a halál... Kifent kaszával áll
Srapnel... a karod...

Áttört... (Tarnopolnál...?) a bíbor angyalfej
Kacag ezüst csengő (ne mondd, hogy eroplán)
Akácillat... rigó... véresen fordul fel!
Búzavirág mosoly... mit jajgatsz?... ne bomolj!
Csók csattan ruganyos... drótsövény... bársonyán
Ölelés... Kristály kéj... vérvörös gyilkos éj
Mámor... vér... vörös bor!

(Kukul, 1917)

RÉGEN

Czardaki, Czardaki, bár már ne látnalak!
Vagy fáid szöghajú lánnyá változnának,
Vagy csak béke volna s e szép zöld alkonyban
Sétálnék karöltve fáid homályában!

Czardaki, Czardaki, hogy is lehetsz még zöld?
Hogy nem vérvörös itt az embertől a föld?
Hej augusztus kilenc, hej szeptember három!
Hej csak ott lehetnék, hol az elmúlt nyáron!

Hol az elmúlt nyáron, ahol januárban
Nem! még sokkal visszább, ahol tizennégyben
A drága örökmúlt bíboros békében
Szép csendes leányos holdas éjszakában.

(Czardaki, 1917)

CANAILLE

I.

Föld alatti folyosók vakondokja volt
szeme elszokott a napvilágtól
de ágyában villanyos reflektorok a jövő útját fénnel söprik át.
Kanálisok vándorpatkánya:
„Canaille” — ezen a néven ismerik
és ott lakik, ahol összefut a szenny: keményítő-, bőr- és gumigyárak

ázott szemétdombjairól, meg bordélyházak, tébolydák, börtönök, kórházak pizsoksűrítő telepeiről és a villanegyedek, bankpaloták, Wall-Streetek márványklozetteiről...

élet ízét rég elfeledte

s ha estléként végiglopózik a sötét verembe esett külvárosokon:
virág és asszony illata át nem hatol bűzökkel eltömött orrlikain.

Mégis tudja: nem belőle

de a városból árad a rothadtság ammóniákja.

Ó, — a „Canaille”, az üldözött bestia,

mégis feszülő derékkel áll ki a placra, — nem is parfümözi magát...

Emlékezik az emberre, akit megoperáltak, hogy
lenyelt iratait gyomrából kihalásszák.

Valamikor hetenként inget váltott s naponta volt kenyér a szájában,
most csak járja vándorpatkány útját, vakondok folyosóit...

itt is, ott is társakra bukkan

s útjuk elé vetíti agyának villamos reflektorát...

II.

A földből született

s kemény materiából állt össze a teste,

trágyalé volt illata s étele verejtekével puhított göröngyök,

első szava elnyújtott vonítás —

csak azután tanulta a káromkodást.

De voltak, akik szelidre vasalták benne és simára az istenszavát...

AZ ÉLET ÁLLATI TERHE GÖRBEDT LE VÁLLÁRÓL

de megfésülték csomósodott haját

s göröngyeit — hazává,

bögését — idillé

nemesítették benne.

Megtanították az „enyém” szavára,

de ebből csak a „tiedet” ismerte,

mert ekkorra már a földet alóla kirántották

s a bánya tátongó vermébe szakadt...

III.

Utolsó tulajdonát: a napfényt s levegőt itt veszlette el.

Újraépítette testét,

mit sokan a szellem templomának csúfoltak előtte,

de csak széndarabokat emésztő pöcegödör bús foglalata volt.

Voltak olyanok is, akik embernek nevezték,

de csak zavaros fogalma volt erről,

mert mindeddig emberrel nem találkozott.

Látott:

tört lábú bénát szénnel bevont sebbel.

Látott:

kalapács- és csákányfüggelék,

elevátoron lógó kísértetet.

Pocsolyaszívó széntömeg volt maga!

Látott fehér bőré humanistákat is,

az EMBERT imádkozták nappal és éjjel,

de soha — őt az emberrel nem azonosították
s egyszerűen tőkebefektetésként kezelték.
Habzó szájukon arany és szitok gőzölgött, mint éleshangú
lokomobilok sípján...

Azt hitte, az EMBER nem létező fogalom csupán...
— de
akkor megjelent:

Kis emberke volt csak:
kopasz,
mert a kazán leforrázta
és egykarú,
mert papírvágó gép húsát megkívánta,
görbe hátú emberke, de

Egyik izzó szemét lámpásnak akasztotta agyába!

IV.

Kenyér illata ekkor csapta meg először orrát,
derékajlnak megkívánta ruganyos nőstény húsát
fenyők gyantájával telítette tüdejét...

...volt úgy is, hogy az élettől megbódult —
megismerte az igaz örömet.

Hat napig nyelte a ködöket, emésztette a szénhulladékot,
testéből gőzölgő folyamok szakadtak és hatszögesen kikristályosodtak
és várta a hetedik, a becsületes napot, amit eljegyzett magának és
az életörömmek!

És megtudta:
vasárnap is a bánya táplálója, mert jóllakottságát a bánya kívánja!
A bánya kívánja tüdeje tisztaságát,
a bánya izmai játékosságát.
A bánya gyűri alája megkedvelt asszonyát, mert a bánya testükből
sarjadzott öklömnyi örömmük ízét áhította:
rásandított nősténye hasára, hogy kivájja belőle újabb táplálóját!

Ekkor történt, hogy a kis, kopasz emberkét a bánya felfalta és
szívből elsíratta...

Kis emberke volt csak:
kopasz, hogy a kazán leforrázta
és egykarú, hogy papírvágó gép húsát megkívánta,
görbe hátú, lámpás-szemű emberke.
A bánya felfalta és szívből elsíratta,
mint kifacsart citromot,
mit nem lehet újból kifacsarni...

(1926)

HOZZÁTOK

akik csak bolyongtok, úttalanul, iránytű nélkül.
Görcsbe fullad a karunk mozgása.

Befagyott tüdönkből torkunkig el nem
ér a hang.
Csak rángunk, mint bús marionettek
és vitustáncba idegzett hisztériás
dervisek.
Jaj, jaj, jaj, jaj!
Minden szó felismerhetetlenné
rángva kavarog anyunk síkos lejtőjén és —
nem tudunk ráhibázni sem
A MEGVÁLTO IGÉRE.
Rokkantak mankói kopognak
szívünk verésében,
vak énekesek vásári kínja
lidércesen eltömi fülünk,
autószirénák búgnak vesénkben
és ringlispilesen szédült a bokánk.

TESTVÉR!
Megvakult-e csillogó szemed tükre?!
Hogy megcsuklott térdeddél
nem felém emeled érdes kezéd?
Főúri bálteremként-síkos utaid
mért nem villázod oszlopos lábaimhoz?!

TESTVÉR!
Kiesett-e tükrös szemed csillaga,
hogy engem nem látsz?!

Kezem ÖTÁGÚ CSILLAGNAK ágazom
feléd, hogy téged s minden világrészt
rajta egy ökölbe formázzak!

TESTVÉR! Látod-e kezem ötágú csillagát?!
Biztos ököl és meleg ujjak közös anyját?!

Akaszd belé érdes tenyered:

egy az utunk —

Együtt
minden rángáson át
célba érünk.

(1926)

KARÁCSONYI ÉNEK

Krisztus született
ma 1927 éve
és ki tudja hányszor, mily sorsra,
mikor?!
1926 éve
él
a kereszten
átütött tagokkal

MOZDULATLANRA

feszítve
lebegve
alóla kiszakított föld és ég között
hogy:
feszülő inú lábá nem lendítheti
az energiás földnek,
szétfeszített ujjait
nem dobhatja ökölbe,
dacos nyakáról lecsukló fejét
nem szegheti az égnek,
egyenesbe petyhüdt combját
nem vághatja acélos szögbe!

Mégis
világfogytiglani tehetetlenségre
ítélt, kínzó
energiák
csurognak nyitott sebeiből.

VIGYÁZZ!

A feszített emberre rosszabb sors nem várhat,
a feszített embernek meghagyták szavát!

VIGYÁZZ!

fenyveseken táplált tüdejéből
tüzeket szító
szavak
süvöltének.
Figyelj!
Közeleg az óra,
mikor az alólunk kirántott föld
önmaga
magasodik fel talpunk alá
hajrás
nekirugaszkodásra!

(1927)

SZERELEM

I.

Mint Krisztus
és minden keresztrefeszítettek
feszülők
a ki nem törő sikoly keresztjén.
Jobbról-balra asszonyok,
de köztük a gonosztevő
én vagyok:
elvetélt, megfeszült kiállítás
megfeneklett harckocsi,
mi magával porba ránt mindent,
hogy együtt fetrengjen
őrült dervises kavargásban
a krisztusi jóssággal önként feszülőkkel,
átszíjja jószáguk, örömük, erejük

s erőtlen, galád fájdalomban
juttassa őket a ki nem törő sikoly keresztjére
önmagával együtt:
megváltatlanul.
Mint Krisztus
és minden keresztrefeszítettek
feszülök
a lefojtott fájdalmak keresztjén
a hiába — egoista
elvetélt kiáltás
megfeneklett harckocsi.

III.

Keménykötésű egész emberré,
acélgéppé kovácsoltál,
búzakék tüzes tavaid
napraforgója lettem.
Állandóan kiszittan
minden kinzó szexualitástól
örömmel úsztunk az életfolyóban.
Ráborítottad szoknyád
a kínok önzésében fetregő világra,
hogy jöhessenek én: az új ember örömének szárbaszökkentője.
Haladtunk
az egyenesben, a véglegesen kijelölt úton,
zökkenőlt csak újabb lendületet adtak,
felráztunk, ébresztettünk
megfújta harsonánkkal,
csatasorba állítottuk a fájókat,
a hit gerincét fűztük át rajtuk
és hittük: együtt érkezünk be
a közös célba,
az Öröm társadalmába.
Voltál anyám és voltál leányom,
nekem termett máglyás szeretőm,
pajtásom és hites munkatársam
a felélesztett és az ébresztő,
felélesztett és kovászos élesztő
: Az új, harcos asszony,
sallang nélküli bátor új ember.
Ráborítottad szoknyád a világra.
És jöttünk az új ember örömének szárbaszökkentői,
a magvetők.
Kacagva ugrottunk át akadályokon
közös-egy ritmussal
árkon-bokron, tűzön-vízen,
börtönön-bitón, száműzetésen
barikádokra, tribünökre
a szuronyok hegyén táncoló világban.
Voltunk az élet,
voltunk a hit,
a diadalmármoros-józan öröm,
számító értelem,
túljutott szabadultak
minden nihilista-dadaista

isten-ködökön:
a harc tudatos bódultjai
és egyetlen
boldog emberek
a kín-kutakba csömörlött világban...
Oh asszony testvérem,
kalácsszagú máglyás szeretőm...

XI.

De vagyok, állok,
vállalom s vallom
egyéni és tömegsors egyazonosságát
az energiák örök egymásba folyását,
az aktív akarat sorsváltóztató diadalát.
Érzem a milliókból átömlő erőt,
amely nem hagy alélt pihető madárként
szárnyaszegett hullásba sorvadni,
hallom a harcok dübörgő zaját,
vulkánok föld alatti moráját,
a kinkutakba esett világ jaját
: Asszonyaim! mellettem vagytok-e,
láttok-e engem,
láttok-e bennem,
önmagatokban,
felnagyított önnön sorsotokban,
felnagyított lelkiismeretben,
látjátok-e
vergődésem,
vergődésteik
egyazonosságát
a vajúdó világ vergődésével,
tudjátok-e,
hogyan anyának
és bábának jöttünk?
A nagy Gyermekek megszületésében
megszületik önnön gyermekünk.
Egyéni buzgásunk energiái
bábás buzgalom energiái is.
Asszonyaim,
pihető, kalácsszagú, vérmáglyás szeretőm,
perzselő és perzselt húsillatú anyám,
örök dinamómotorom,
távoli délibábos betlehemes csillagom: leányom!
Láttok-e engem
s a pupillámon lerögződött vajúdó világot?
Látjátok-e a vajúdó világot
s fájdalom párázatán úszó magamat?
Jöttök-e velem
minden labirintusok egy ki-útjára?

XII.

Én nem önmagamért,
de minden keresztire feszített társamért
imádkozom ököllé a kezem,
mert önzésemben is tudom:

megváltásukkal
leszek megváltva.
Asszonyaim!
Jöttök-e velem
minden összebogozottságunk
gordiuszi kardmetszésére?!
Itt a kezem,
fogózkodjatok meg benne,
ha ti fogjátok: meg nem csuklik az,
biztos támasz még,
útmutatás — s ököl is ha kell.
Nyújtsátok kezetek.
Ketten vagytok
és kettő a kezem
s hárman feszítettek átfestjük a világot.
Együtt vagyunk rettenetesen,
de Napot-nyelt szívünk,
ha kitűzzük lámpásnak a horizontra,
az érzelmek suta zürzavarában
sohasem tévedhetünk el.
Adjátok hát kezetek,
asszonyom, perzselő fergeteges szeretőm,
leányom, mágneses motoros munkatársam,
és már látom
a tisztást,
mit világnyira tágítunk ki
a milliókkal
hárman

(1932)

LÉGY RÉSEN

Farkasok báránybőrbe öltöznek —
nyisd ki a szemed —
krétával édessé puhítják a hangjuk —
hegyezd füled —
liszttel bárányfehérre kenik barnakarmos lábuk —
nyisd ki bugylibicskád —:
faragd le róluk anyatejre váró, szelíd, gida-köntösük:
ragadozó farkast találsz alatta
és véredszopó tigrisfajzatot.
Légy szilárd!
Zubatovok és Gaponok szólnak most hozzád —
észrevegye füled, ha néha kibicsaklik a hangjuk,
mit hibásan kapcsoltak be a szív vezetékébe.
Gerendázd fel látásra szemed,
mevlásd:
szívek helyett wertheimkasszádba fut a vezeték.

Légy résen! —
a tisztás, hova vezetnek,
nem Télipaloták előtti ágyúk elé visz-e?
Apád, ki emberi életre vágyott —
tegnap megölték,
bátyád is rég gályához láncolták.
Vigyázz! —

neked korbácsot fonnak kezedbe,
 saját bátyád korbácsolására —
 Légy szilárd! —
 el ne hagyj a posztot,
 háborúban vagyunk,
 szökevény ne légy! —
 Tarts ki —
 A kezedbe font korbácsot el ne engedd! —
 apád szelleme vezesse
 kezekben!

(1938)

MI FÜGGŐLEGES?

Függőleges a fa. Az élő fa sudáran égnek tör.

Mi vízszintes?

Vízszintes a fa. A kivágott fa vízszintesen hever
 s nem fogja el előled a napot,
 de balsamos levegőt sem termel légéhes tüdődnék.

Mi függőleges?

Az élő, harcoló, járó, dolgos és ágáló ember.

Függőleges — az ember!

a felkiáltójel és a vessző, ami után még felemeljük a hangunk s el nem
 pihenünk,
 míg a nemző férfi, a megtermékenyülő, meg a szülő asszony a vízszintesbe
 feszül — és úgy is megveti a sarkát!

Mert vízszintes az ágy!

És nem csupán leajzott testet nyújtóztat magán

és vízszintes a bölcső

és vízszintes — a koporsó.

Meg a gondolatjel, ami szünetet tartat

és vízszintes a pont, ami elpihentet.

Mi függőleges:

Függőleges a sziklatermő hegység

és vízszintesen feszül a partok közé a híd, mert vízszintes a nyugvó
 víz színe,

de függőleges a part és a karcsú torony

és függőleges a vízesés, amint dübörögve a turbinára hull.

Vízszintes a folyó tükre, ha hátán hordja a sikló hajót,

függőleges a vízszintes tengert fodroztató világítótorony.

Én ember vagyok: élő, dolgos ember

és függőlegesen feszülök térbe és időbe.

És egyre hajtogatom: Légy résen. Feszült figyelemmel legyen szemed
 az úton, az útnak hajlásán,

az út vízszintes,

de te függőlegesen, derékszögbe hajoltan az úttal

állj rajta és figyeld hová kanyarodik.

Jó úton haladsz?

(Jó volna leernyedve elfeküdni, idegeket leajzani,

vízszintesbe beleveszni:

A föld vízszintes. Még a folyó vize, amire fáradt hátad fekteted.

A hullám és a selymesfűvű pázsit

és vízszintes a fekvő asszony teste,

és — valld be, igen vízszintes a koporsó is.)

Én járó-kelő, dolgos, harcoló ember, én ágáló futóbolond: Ember vagyok!

Szemem a vízszintes horizontot keresi, belevesz a távol kutatásába

és függőlegesen, állva, járva, feléje haladok és kérdem önmagamtól:
„Elég energikus voltál: kifelé és befelé? Önmagaddal, jaj, másokkal
szemben? Gondoltál mindenre?”
Van benned gerinc, függőleges tartás? Függőleges gerinc, bátorság,
kitartás?

(Csak egy napot megpihenni,
rőt avaron elnyújtózni,
nem gondolni semmire.
Tétlenkedni, semmit-tenni,
ráhullani sárga fűre,
szünetjelző gondolatjel
vízszintesbe hullva hűlni,
nem akarva és nem marva, belefalni az avarba.
Nem törtetve, törekedve,
nem muszáj-herkuleskedve.
Jó volna kicsit nem „élni” —
túrni hagyva, hagyni túrni,
hogy csak úgy mibennünk „éljen”
s hogy ki vagy mi — másra bízva,
— tudatosság, idő nélkül.
Az ádó függőleges,
a ritmus függőleges,
és függőleges a hang, harang,
de — vízszintes a betű!
A gondolat függőleges:
nem akarok gondolkodni,
csak túrni, zajló gondolatom:
legyek késő képek síkja,
hullám-vízió talaj.)

Mi függőleges?

Függőleges az árboc, gyárkémény és naftatorony, a gerinc és a —
föld vonzása,
de vízszintes minden árnyék, a szél s nekifeszülő vitorla!
s vízszintes a nyugodt mérleg.

Bajtárs, mért vagy nyugtalan?!

Vízszintes a drótsövény! De —
Vannak, kik vízszintesben alkotnak
s függőlegesen dőlnek sírba!

Mi függőleges?

Függőleges a felhőkarcoló, függőleges a villámhárító
és vízszintes az antenna és minden hírvivő huzal,
meg a vágató vonat a végtelen hívó pusztán.
Függőleges az akarat és a tett
és vízszintes a méla vágy lila síkja.
Függőleges az ágaskodó ló, a nemző csődör,
de vízszintes a befogadó kanca s a magvaváró szántóföld!
Függőleges az ércolvastó kohó, a víztorony, a gáztorony —
vízszintes a széles horizont s a távoli hegyek gerince...

(Jaj, jó volna boldog lenni,
egy-két kis napot örülni,
elheverni, mit sem tenni,
csak bámulni, csak elülni.)

Bajtárs, mért vagy nyugtalan?
Vízszintes a drótsövény!
— de vannak, kik vízszintesben alkotnak
és függőlegesen dőlnek sirba!)

Mi függőleges?`
— függőleges a kereszt, és jaj, minden akasztófa!
Ünneprontás?
Vízszintes a horizont,
vízszintes a fekvő asszony.

Egy-két kis napot örülj!
Végy nagy erős lendületet,
mint aki az égbe ugrik!
Az ugrás függőleges —
S maradj közöttünk a földön!!

(Osnabrück, 1944)

